

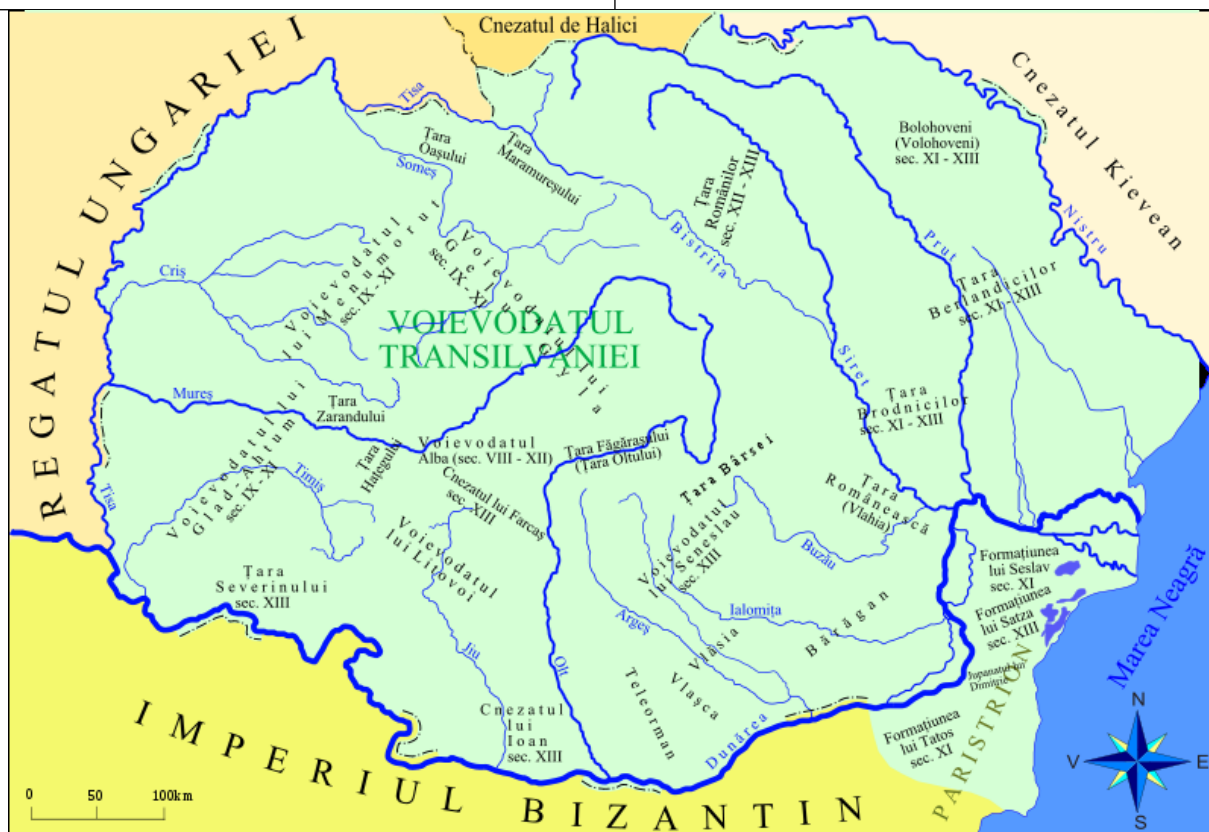
II. Téma: Helyi közösségek a románok lakta térségben (IX-XIII. század)

- IX-XIII. sz. – a Dunától É és D-re eső szláv uralom felbomlása
- Románok – megemlítették őket etnikai közösségeikben, amelyek önálló szervezeteikben-, és saját politikai, katonai, vallási felépítéseikben jelen voltak Közép, Kelet és Dél-Kelet Európa népei között
- A román autonómiák – fenyegetve voltak: Bizánctól (XII. század vége) és a Magyar Királyságtól
- Ezek fejlődési üteme felgyorsul a XIII-XIV századokra: a magyarok erdélyi román önálló közösségek felszámolására irányuló politikája, a magyar politika Kárpátokon túli terjeszkedési törekvése → a két román állam kialakulása

A román autonómiák kialakulásának módozatai

- Hagyományos területi struktúrák a Dunától É-ra:
 - **Faluközösségek** = emberi közösségek saját társadalmi-gazdasági szervezettel és egy jól meghatározott területtel; a következő funkciókat tölti be: társadalmi-gazdasági, politikai, vallási, kulturális
 - Egy terület faluközösségei **faluközösségi szövetségeik**be csoportosultak, amelyekből kialakultak a politikai alakulatok – a következő megnevezésekkel: erdőségek, mezőségek, járások, kenézségek, vajdaságok – „román országochkák”
 - Egy **országochka** elszórt falusi településeinek vezetői – kenézek és bírók – bírói és adminisztratív feladatokkal voltak ellátva
- Egyes kenézek hatalma idővel több falura is kiterjedt egy adott területen → a több falúból született politikai közösségek egy központi hatalomtól függttek, direkt, vagy egy katonai vezető közbejárásával – vajda –, szláv forrásokban, dux a latinban.
- A hagyományos román politikai szervezet többségében kenézségekből és vajdaságokból állt. A kenézségek és vajdaságok politikai, katonai és vallási szervezettel bírtak.

Típus	Forrás
Országok – Sipeňtului, Făgărașului, Hațegului, Cărvunei (1230)	
Erdőségek – Orheiului, Lăpușnei, Cosminului	
Mezőségek – Dragoș, Vlad	
Jársások – Câmpulung, Vrancea	
Kenézség – János és Farkas	Johannia Lovagok Diplomája, 1247
Vajdaságok – Gelu, Menumurut, Glad (IX-X), Ajtony és Gyula (XI), Litovoi és Seneslau	Gesta Hungarorum, Legenda Szt. Gerard, Johannita Diploma
Zsupánság – Dimitrie, Gheorghe zsupánsága	Mircea Voda-i felirat (943), Basarabi-Murfatlari komplexumi felirat
Théma Paristrion – bizánci: 971-1204	
Tatos, Seslav, Satza (XI. sz.) helyi politikai közösségei	Komnénosz Anna – Alexiada



Központi intézmények a románok lakta térségben

Szervezetileg hasonlóságok Moldva és Havasalföld között:

- Kelet és Nyugat kulturális befolyása
- fontos kereskedelmi utak → bevétel a kincstárnak + kulturális és politikai eszmék érkezése
 - Bizánc hatása (keleti hatás) spirituálisan (a helyi ortodox egyház a konstantinápolyi pátriárkától függött) és intézmények szempontjából
 - A szomszédos katolikus államok hatása: magyar és lengyel királyság (nyugati típusú rendi monarchia)
=> sajátos intézményi forma

1. Fejedelmi hatalom (rom. Domnia)

- a legfontosabb központi intézmény Havasalföldön és Moldvában
 - a trónt *öröklés* (Havasalföldön a Basarab-dinasztia (Basarabii), Moldvában pedig a Muşat-dinasztia (Muşatinii)) vagy *választás* (az uralkodó megválasztása a bojárok által az uralkodói család tagjai közül) révén szerezheték meg
 - Moldvát és Havasalföldet a *vajda* vezette, aki a következő címeket használta:
 - nagy vajda és egyedüli uralkodó (*mare voievod şî domn singur stăpânitor*) = a hadsereg legfőbb vezetője (voievod), az egész ország uralkodója (domn) és minden idegen hatalomtól független (singur stăpânitor)
 - az uralkodó hatalma isteni eredetű
 - Basarab és I. Péter dinasztialapítók is voltak
- Hatáskörei: a közigazgatás feje, ő nevezte ki a tisztségviselőket, a legfontosabb politikai döntéseket ő hozta, hadat üzent és békét kötött, ő volt a legfelső ítélőbíró és ő határozta meg a törvényeket is, a hadsereg parancsnoka, az egyház védnöke, csak ők verethettek pénzt (pl. első érméket Havasalföldön Vladislav-Vlaicu, Moldvában pedig Petru Muşat adták ki)
- joga volt a jószágadományozás (föld, szolgálok, népek) = birtokot adott vagy birtoktól megfosztott
 - működött a **kancellária** is (*cancelarie*), ahol a hivatalos dokumentumokat állították ki, a kancellária feladata az uralkodó hivatalos levelezésének a lebonyolítása az országon belül és más államok felé egyaránt

2. Uralkodói Tanács (Koronatanács, Királyi Tanács) – rom. Sfatul domnesc

legfontosabb döntések az Uralkodói Tanácsban vagy Koronatanácsban dőltek el

- a Tanács tagjai az uralkodón kívül a legmagasabb tisztségeket betöltő bojárok és a papi rend legfelső vezetői, a mitropolita és a püspökök voltak
- a Tanács tagjai a következő tisztségeket viselték (dregătorii)
 - Marele ban al Olteniei* (**csak Havasalföldön**) – Olténia bánja, az uralkodó után a második legfontosabb ember
 - Portarul de Suceava* (**csak Moldvában**) - az uralkodó után a második legfontosabb ember
 - Marele vornic de Țara de Sus* és *Marele vornic de Țara de Jos* (**csak Moldvában**) – törvényhozói jogkörrel felruházott tisztségviselő
 - Marele logofăt* – a kancellária vezetője
 - Marele spătar* – fontos katonai vezető, az uralkodó fegyvernőke vagy fegyverhordozója
 - Marele paharnic* – főpohárnok, az uralkodó pincéinek adminisztrátora
 - Marele comis* – főlovász, az uralkodó istállóinak felügyelője, katonai szerepkör
 - Marele stolnic* – az udvar ellátásáért felelős személy
 - Marele postelnic* – a diplomácia vezetője
 - Marele vistier* – kincstárnok, az állam pénzügyeinek irányítója

3. Rendi Gyűlések (rom. Adunările de Stări) vagy Országgyűlés (rom. Adunarea Țării)

- különleges esetekben – háború, új uralkodó választása – hívták össze ahol a társadalom minden rendjének a képviselői jelen voltak: a bojárság (nemesség), a klérus (papság), a városlakók és a szabad parasztok képviselői voltak.

4. Hadsereg

- az ország védelmét a bojárok által felállított hadtestek látták el (*oastea cea mică*)
- szükség esetén összehívták a nagy hadsereget (*oastea cea mare*), amelyben részt vett az ország minden olyan férfija, aki képes volt fegyvert fogni és forgatni

5. Közigazgatás

- mindkét ország irányítását, vezetését úgy oldották meg, hogy a területet közigazgatási egységekre osztották fel, amelyek nevei Havasalföldön *județe*, Moldvában *ținuturi*

6. Egyház

- vallási téren a legfelső hatalom
- egyházszervezés bizánci modell alapján